

De Limburgse gemeenten vreesden een tekort, maar ze hielden 38,5 miljoen euro over van hun budget voor de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

Er werd 535.000 uur minder huishulp toegewezen en 3,5 miljoen euro gesnoeid in de verstrekking van hulpmiddelen. De centrale vraag: is er iemand tekortgedaan?

DOOR SERGE SEKHUIS
EN HENNIE JEUKEN

Hoogste overschot Wmo

- Schinnen (37,8%)
- Vaals (33,6%)
- Beesel (33,2%)
- Eijsden-Margraten (32,4%)
- Nederweert (32,3%)

Kleinste overschot Wmo

- Horst aan de Maas: (-12,5%)
- Venlo: (0%)
- Bergen (1,1%)
- Maastricht (1,2%)
- Peel en Maas (2,1%)

Grootste tekort jeugdzorg

- Landgraaf (21,8%)
- Roerdaalen (14,8%)
- Gulpen-Wittem (12,8%)
- Heerlen (11,2%)
- Leudal (11%)

Hoogste overschot jeugdzorg

- Beesel (23,2%)
- Horst aan de Maas (21%)
- Voerendaal (20,2%)
- Echt-Susteren (11,8%)
- Eijsden-Margraten (11,3%)

Zo bleef er 38,5 miljoen achter in de Wmo-pot

ACHTERGROND WMO

In 2014 telde de gemeente Echt-Susteren nog 4470 inwoners die aanspraak maakten op één of meerdere voorzieningen via de Wmo. In de praktijk waren dat vooral ouderen, die wekelijks een handje worden geholpen met hun huishouden. Vorig jaar daalde dat aantal met 329 naar 4141. Werd in 2014 nog 109.672 uur poetschulp toegewezen in Echt-Susteren, vorig jaar was dat 77.089 uur. Dat is 29,8 procent minder. Nergens in Limburg werd er wat dit betreft meer geschrapt.

„Er zijn mensen meer in hun eigen kracht gezet”, reageert een woordvoester van de gemeente. „Er zijn keukentafelgesprekken gevoerd, iedereen is opnieuw geïncludeerd. We hebben mensen gewezen op de mogelijkheden binnen hun eigen sociale netwerk en op bestaande algemene voorzieningen. En ja, natuurlijk moest er, doordat het Rijk het budget met 40 procent heeft gekort, ook gewoorden bezuinigd.”

In de knel
Servie Broers, Wmo-expert bij het Huis voor de Zorg, belien behartiger van de Limburgse zorgvrager, schrijft van het cijfer. „Meer dan een half miljoen uur. De meeste mensen hebben zo'n twee tot drie uur hulp per week. Als je daar de helft of een kwart van kwijtraakt, dat heeft behoorlijk impact. Neem al die halve of hele uurrijes bij elkaar en tel ze op tot 535.000, dan besef je pas hoeveel Limburgers dit aangaat: duizenden.

Zeker, het zal zo zijn dat sommigen voorheen te veel uren kregen. Maar als je bijna 30 procent schrapt, zoals in Echt-Susteren, kan het volgens mij niet anders dan dat er mensen in de knel raken.”

„De huishulp is sowieso enorm verzakelijk. Die dames worden per minuut afgerekend; zoveel voor de wc, zoveel voor een wastafel. Er is geen tijd meer voor een praatje of kop koffie. Dat is, horen wij als Huis voor de Zorg terug, wat mensen soms nog meer stoort dan dat ze minder hulp krijgen: dat alle menselijkheid eruit is geperst. In het ergste geval zijn ze alle poetschulp kwijtgeraakt. Daarmee verliezen ze vaak ook het weinige bezoek dat ze nog krijgen. Hun contact met de buitenwereld.”

Ontslagen

Broers bekijkt de 535.000 uur nog van een andere kant. „Dat cijfer laat ook zien hoeveel medewerkers door de bezuiniging op de huishoudelijke hulp hun baan kwijtgeraakt zijn. De meeste thuishulpen werken parttime. 535.000 uur; dat zijn minstens 500 verloren banen. Dat is een probleem op zich. De sector heeft er een slechte naam door gekregen en ik betwijfel of dat nu ontslagen personeel straks wil terugkeren als de zorgvraag nog verder toeneemt. De gemiddelde leeftijd waarop ouderen naar een verpleeghuis gaan is inmiddels 88 jaar. Dat betekent dat er bij mensen thuis steeds zwaardere zorg nodig moet worden. Door wijkverpleegkundigen ook, die misschien nog wel moeilijker zijn te vinden. Dat levert schrijnende situaties op, mensen die nauwelijks nog buiten komen. Eenzaamheid is een snel groeiend probleem.”

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) werd in 2007 van kracht. Ze is in de basis bedoeld om ervoor te zorgen dat iedereen in de maatschappij kan blijven meedoen. Maar ze is er in praktijk met name op gericht om (oudere) mensen zo lang mogelijk zelfstandig te laten wonen. Behalve voor poetschulp kunnen ze bij de gemeente ook een

Een thuishulp helpt een oudere dame bij het druppelen van de ogen.

FOTO HOLLANDE HOOGTE

aanvraag indienen voor het aanpassen van de woning, een pasje voor de regioauto of een scootmobiel. Per 1 januari vorig jaar werden gemeenten ook verantwoordelijk voor de

jeugdzorg en het uitvoeren van de nieuwe participatiewet. Het werd de gemeentelijk Wmo-pakket wat uitgebreid met dagbesteding en begeleiding. Nieuwe taken die tot dan toe onder de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) vielen. Het geheel werd bekend als de 3D, de drie decentralisaties in het sociaal domein. Het Rijk droeg de AWBZ-taken over met een budgetkorting van 30 procent. Het budget van de huishoudelijke hulp werd tegelijkertijd 40 procent gekort. Deze kraant stuurde alle Limburgse gemeenten een lijst met vragen over de kosten en baten van de Wmo en de twee andere gedecentraliseerde taken. Van de 33 gemeenten reageerden 32, alleen Mook en Middelaar liet weten 'geen tijd' te hebben.

Grote getallen

De verstrekte gegevens leveren opgeteld grote getallen op. Alle Limburgse gemeenten samen kregen in 2015 ruim 910 miljoen euro voor hun sociaal domein-taken. Maastricht kreeg als grootste gemeente het meest (131 miljoen euro), Onderbanken als kleinste het minst: 7 miljoen euro. Voor uitvoering van de (oude en nieuwe) Wmo-taken kreeg Limburg 355 miljoen euro uit Den Haag. Daar bleef uiteindelijk 38,5 miljoen

euro van over. Dat is 10,8 procent. Schinnen hield op zijn Wmo-uitgaven relatief het meest over: 1,5 miljoen op een pot van 4 miljoen euro (38,7 procent). Ook Beesel, Onderbanken, Eijsden-Margraten, Vaals, Nederweert en Stein redden het met (nagenoeg) twee derde van het geld uit Den Haag. In Heerlen en Sitard-Geleen bleef 5 miljoen euro op de plank liggen (15 procent). Maastricht bleef 800.000 euro over (1,2 procent). De gemeente Horst aan de Maas kwam als enige in Limburg tekort op het Wmo-budget: 9 ton. De meeste gemeenten hadden overigens vooral een overschot op het budget voor de nieuwe Wmo-taken; de individuele begeleiding en dagbesteding van bijvoorbeeld dementerende ouderen en gehandicapten. Ook hier spant Schinnen de kroon: 47,5 procent van dit geld ligt nog op de plank (1.330.000 euro). In Beek bleef 1,5 miljoen euro (46,7 procent) onbested.

Met de uitbreiding van het aantal Wmo-taken steeg, logischerswijs, in veel gemeenten ook het aantal klanten. In een zevental gemeenten was

dat echter niet het geval. Het aantal Wmo-klanten daalde het hardst in Nederweert; met 10,5 procent.

Behalve naar de poetschulp keken de gemeenten vorig jaar ook kritischer dan in 2014 naar verstrekking van hulpmiddelen. Dat is een verzameling van diensten als de aanpassing van het huis met bijvoorbeeld een traplift of extra leuning, een pas voor begeleiding vervoer en het verstrekken van een rolstoel of speciale fiets. Opgemeld werd hier vorig jaar 3,5 miljoen euro (12,9 procent) minder aan uitgegeven. Maassgloed sneed het hardst (38 procent). Sitard-Geleen bleef daar met 36,8 procent niet ver bij achter.

Overgangsjaar

Dat zoveel Limburgse gemeenten per saldo geld overhielden, is opvallend. Voornamelijk was dat terecht, vooral omdat het Rijk de overdracht van taken vergezeld liet gaan van de eerder genoemde flinke bezuiniging. Landelijk gezien moest het 1 miljard euro goedkoper. Veel gemeenten legden geld opzij, maar die spaarpot hoefde maar zelden te

Alle onderzoeksresultaten vindt u terug op onze website delimburger.nl

worden aangesproken. '2015 was een overgangsjaar', stellen de gemeenten in antwoord op de vraag hoe er, alleen al in Limburg, 38,5 miljoen euro kon overblijven. Ze verwijten het Rijk de nieuwe Wmo-taken en de jeugdzorg pas op het laatste moment 'over de heeg' te hebben gegooid. Lang was er onduidelijkheid over het eraan gekoppelde budget. Dat heeft vooral kleinere gemeenten, met minder mogelijkheden om hogere uitgaven zelf op te vangen, 'voorzichtig' gemaakt. Begrotingen waren gebaseerd op aannames en 'behoudend', laten ze weten. Vervolgens bleek er 'veel mis' met de door het Rijk overgedragen gegevens van de nieuwe cliënten en hun geïndiceerde zorgbehoefte. De data, waarop mede de budgetten waren gebaseerd, waren onvolledig en achterhaald, zo klagen veel gemeenten. Zowel het aantal cliënten als ook de zorg die zij nodig hebben, bleken te zijn overschat. Lagere kosten dus voor de gemeenten. Sommige benoemen ook nog hun voordeel van 'scherp' zorg inkopen.

Taakstelling

Slechts een enkele gemeente erkent dat er vorig jaar een financiële taakstelling was en dat hun Wmo-consulent die op huishoek gingen bij cliënten in het achterhoofd moesten houden dat het zuiniger moest. De meeste gemeenten spreken liever over de voordelen van een 'zorg op maat'-oplossing, meer 'eigen regie' voor burgers die eerst kijken naar hun 'sociale netwerk' en de 'nodzakelijke omslag van denken en doen'. Ze benadrukken dat in alles 'zorgcontinuïteit' voorop heeft gestaan. Oftewel: geen hotte bijlen, maar een 'zachte landing'. Wat is er gebeurd met dat Limburgse Wmo-overschot van 38,5 miljoen euro? Is of wordt het soms aan andere zaken besteed dan zorg? Nee, verzekeren de gemeenten zonder uitzondering. Overal is besloten het overschot in de reserves te storen voor de komende magere jaren.